

G E W O O N A N D E R S

UITGAVE VAN DE LANDELIJKE VERENIGING CENTRAAL WONEN

COLOFON 2

**TROMGEROFFEL IN
ZEVENKAMP** 2

GGG 6

**GROEPSWONEN HEEFT
DE TOEKOMST!** 7

**GEMEENSCHAPPELIJK
WONEN - MÉÉR DAN
WONEN** 8

**WOONGROEP ZOEKT....
DE IDEALE BEWONER** 9

**EEN NIEUWE MAAT-
SCHAPPELIJKE CONTEXT
VRAAGT OM EEN
NIEUWE BENADERING
VAN
COLLECTIEVE WOON-
VORMEN** 10

**HOE KIES JE BETROKKEN
NIEUWE BEWONERS?** 14

2008
Jaargang 31, Nr 101
Losse Nummers 3,50

Colofon

“Gewoon Anders” is het blad van de Landelijke Vereniging Centraal Wonen (LVCW)

Postbus 19163, 3501 DD Utrecht
06-13015869
internet: www.lvcw.nl
mail: info@lvcw.nl

Prikbord: www.woongroep.net

Abonnementen

€10,- per jaar

Aangesloten groepen krijgen per 6 huishoudens 1 exemplaar van ieder nummer ter verspreiding onder hun leden.

Opzegging vóór 1 oktober.

Losse nummers
€ 3,50 excl. porto

Redactieadres

Annemarie Kooij
Zeelandstraat 26
2408 GJ Alphen a/d Rijn

Redactie

Annemarie Kooij (CW Alphen a/d Rijn)
Flip Krabbendam (CW Delft)
Heleen Toet (CW Heemskerk)

Aan deze GA werkte mee:
Iteke Weeda, Saskia Bleyerveld,
Esther van Gog.

Layout

Esther Kwakernaak

Auteursrechten

Overname van artikelen en illustraties is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie

Is er interessant nieuws uit uw project, schrijf ons dan.

Jullie project jubileert? Meld dat dan tijdig aan de redactie, dan komen we langs voor een artikel in GEWOON ANDERS

Druk:

Pasklaar, Sittard
ISSN: 0166-4336

TROMGEROFFEL IN ZEVENKAMP

Jubileum Centraal Wonen Rotterdam

Zelden zal het voorkomen dat je door tromgeroffel geleid wordt naar de plaats van je afspraakje. De dwingende djembéritmes galmen door de wijk Zevenkamp in Rotterdam.

Feestelijk is het zeker en gelukkig wordt verdwalen nu onmogelijk voor uw verslaggever, die hier onbekend is. De inwoners van deze wijk kennen elkaar wel, en zelfs heel goed want ze vormen al vijftientig jaar met elkaar een goed en levendig centraal wonen project en hebben daarom een week lang een feestprogramma opgezet.

In 1982 was het een hele stap om met zoveel mensen (ongeveer 90) en woningen (60) samen te beginnen. Er waren al enkele goede voorbeelden in Nederland, maar dan toch: je moet het nog maar met elkaar zien voor elkaar te krijgen. Het was toen nog heel gebruikelijk om grote projecten onder te verdelen in kleinere eenheden (de clusters) met ieder een eigen centrale ruimte, en daarnaast enkele gemeenschappelijk ruimtes zoals een donkere kamer, of logeerkamer. Zo ook in de Zevenkamp.

Els Frigge, die voorzitter is en redacteur van De Nieuwsbrief, vertelt over de beginperiode. Zij schreef ook een boek over de geschiedenis van CW Zevenkamp, waaruit we gul zullen citeren.

Is er veel veranderd in vijftientig jaar?

"Het is inderdaad begonnen met zes clusters die ieder een eigen gemeenschappelijke huiskamer deelden. In de loop van de tijd, door ervaringen en veranderende inzichten, zijn deze zes clusterhuiskamers teruggebracht tot twee

kamers-met-keuken die door het hele project als algemene woonkamer c.q. ontmoetingsruimte worden gebruikt en gehuurd kunnen worden voor eigen feestjes. De resterende vier ruimtes hebben diverse bestemmingen gekregen, zoals van fitnessruimte, kroeg, werkplaats. Er wordt nog wel eens vergaderd over weer andere bestemmingen. De ruimtes zijn nu te gebruiken door alle bewoners van het hele project. We vormen nu een grote vereniging met diverse verenigingsruimtes, zo moet je het zien. Om de beurt zijn en worden de ruimtes omgebouwd en opgeknapt. Van de oorspronkelijke twee logeerkamers is er nu één gemaakt met wat meer luxe, zoals een eigen toilet en douche".

We wandelen samen door het project dat veel groen heeft. Er zijn tuinen, plaatsjes, pleintjes, bossages en grappige hoekjes en er is een grote moestuin. De moestuincommissie zorgt voor een goede verdeling van de grond onder de belangstellenden.

Aan de oostkant wordt het project begrensd door een flink natuurgebied, een openbaar park dat doorloopt tot in het poldergebied. Wie aan de noord- en oostkant woont, heeft uitzicht op weiden en bos!

Er is een grote variatie in de woonoppervlakte van de huizen. De architect Cees Lith en de eerste groep belangstellenden hebben daar lang en breed over gediscussieerd.

Vijftientig jaar later blijken er soms weer heel andere woonwensen en inzichten te zijn; er is voor een verre toekomst niet goed te plannen.

Speciaal voor dit feest: Gluren bij de Buren, en wandelend toneel

De opdracht is geweest: maak een etalage van je raam, zodat het leuk wordt om bij jou naar binnen te gluren. Dat maakt de natuurlijke nieuwsgierigheid sterker, en je mag die gelijk tevreden stellen.

De eigen toneelgroep 'schampavie' had een theatrale wandeling uitgezet door het hele project zodat iedereen van toneel kon genieten, maar die ging helaas niet door vanwege het slechte weer. Dan is er de eerder genoemde Djembéworkshop en daarnaast nog een Open Podium in één van de binnentuinen waar drie startmomenten zijn aangegeven: voor kinderen om 19.00 uur, voor jongeren om 21.00 uur en voor iedereen om 23.00 uur. In 'Petite Montmartre' worden producten van eigen kunstenaars getoond en schilderactiviteiten gepland. Een week lang worden er feestelijke maaltijden aangeboden zodat je Italiaans, Mexicaans, Grieks, luxe en Potluck kan eten. Elke dag een buitensport/spel houdt de beweging erin en als laatste, afsluitende, plan is er een dag schoonmaken voor iedereen. Zoals uw verslaggever uit eigen ervaring weet kan ook dat weer een buitengewoon leuke dag opleveren.

'Gewone' feesten

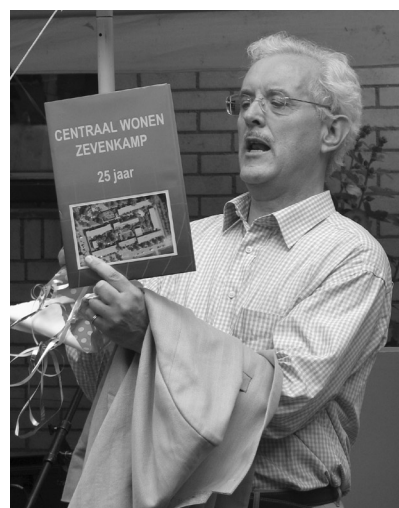
Ook zonder jubileum zijn er natuurlijk aanleidingen voor feesten. Wie heeft er niet van 'Opzoomeren' gehoord, een echt door Rotterdam geïnitieerd moment om de wijk of buurt met zoveel mogelijk bewoners op te knappen. Omdat CW zevenkamp uit meer dan 50 huishoudens bestaat, komt het project in aanmerking voor een 'Opzoomer' subsidie. Behalve de gezamenlijke actie wordt er dan dus ook gefeest. Verder zijn Kerst, Sinterklaas en Pasen aanleiding om bij elkaar te komen en iets moois te plannen.

Uit het jubileumboek: de start

Uit de drieëntwintig pagina's die de voorfase beslaan pakken we hier en daar een citaat.

Voor de oplevering: ontwikkelingsfase

De eerste groep initiatiefnemers ontstaat na nauwe samenwerking tussen enkele burens in een wijk in Rotterdam, die uitmond in de wens om een samenwonen project te starten. Twee jaar is deze initiatiefgroep bezig voordat er een eerste voltallige vergadering wordt gehouden van belangstellenden op 29 maart 1979. Op een vergadering van de deelgemeente Prins Alexander blijkt

deze heel welwillend tegenover het samenwoonplan te staan en ook de woningbouwvereniging 'Het Huisgezin' wil meewerken, waarna de initiatiefgroep zich gaat oriënteren bij andere CW-projecten. Een architectenbureau krijgt de opdracht een ontwerp te maken samen met de toekomstige bewoners en begeleid door Cees Lith, architect én toekomstig bewoner. In de ontwikkelingsfase is een ontwerpweekend gehouden waarbij aan de hand van een blokkenspel iedereen ideeën over centraal wonen vorm kan geven. 'Er vormden zich al snel groepen die aan elkaar moesten wennen, de oude groep (initiatiefnemers) en degenen die er later bijkwamen met eigen ideeën. Ook was er een groep recalcitranten en dwarsliggers, die heel geprononceerde ideeën inbrachten (en zich later, toen de uitvoering al was begonnen, terugtrokken).

Hebben jullie het ideaal bereikt?

'Voor een groot deel wel. Wat ons wel erg gespeten heeft is, dat de grote complexvoorziening niet is doorgegaan. Ook andere goede ideeën zijn om financiële argumenten weggelaten. Maar het is en blijft een leuke manier van wonen.

Uiteindelijk zijn we gestart met 21 éénpersoonswoningen en 39 ééngezinswoningen. Voor die mix hebben we toen met z'n allen besloten. Er waren behoorlijk veel éénpersoonshuishoudens. Nu hebben we nog 69 volwassenen en kinderen van het eerste uur hier wonen en er zijn 54 nieuwelingen. De tevredenheid over deze manier van wonen is over het algemeen groot. Af en toe moet er flink onderhandeld worden en opnieuw afspraken gemaakt of verduidelijkt. Dat hoort bij wonen in een betrokken gemeenschap.

Nieuwsbrieven

Aan de nieuwsbrieven die al vijftig jaar worden gemaakt door diverse en wisselende redactieleden wordt een lang hoofdstuk gewijd in het jubileumboek. Hier volgt een lang citaat: 'De nieuwsbrief geeft een goed beeld van de historie. In de startfase zorgde het bestuur voor de inhoud en stond hij vol met notulen en besluiten die genomen moesten worden tijdens de ontwerp- en bouwfase. Daarna zien we veel discussie over regels, verwachtingen, teleurstellingen. Tien jaar later zien we dat de nieuwsbrieven meer animerend worden en minder heftig. De vorm verandert van een bijna onleesbaar stencil via allerlei fases naar een digitaal blad. Een tijdsbeeld op zichzelf. Veel rubrieken zijn ontstaan en weer verdwenen. Een mooi moment voor de nieuwsbriefredactie was het toekennen van de Gouden Typemachine door de Landelijke vereniging. Helaas stapte toen juist de lang zittende redactie op (1996). Veel succes hadden de rubrieken 'vreemd koken', 'puberdagboek', 'Ome Jan's bedenkzels', de kinderpagina en het kippennieuws. En de illustraties natuurlijk.

Steunfondsen

Altijd waren er ook positieve en idealistische initiatieven, zoals de oprichting van het solidariteitsfonds, of het weerstandsfonds, of de huurpot, of de activiteitenpot. De eerste fondsen

zijn na enige tijd weer opgeheven. Het is te moeilijk om te beoordelen wie wel en wie niet in aanmerking komen voor steun; en de pot stroomde ook niet bepaald over van de vrijwillige bijdragen. De activiteitenpot is nog wel steeds een succes.

CW-probleem

Het grootste probleem was en is in dit project het betaalbaar houden van de huren voor mensen met een laag inkomen. Met de woningcorporatie wordt tot op de dag van vandaag veel en dringend overleg gepleegd om een methode te vinden de mensen niet uit te sluiten alleen vanwege hun inkomen.

Commissies

Een bekende grap in CW projecten is dat elk besluit vooraf gegaan moet worden door een commissiebesluit. Elk vraagje heeft zijn eigen commissie. Het aantal commissies van Zevenkamp mag er ook wezen. Zo zijn er (geweest) de groencommissie, de barcommissie, de logeerkamercommissie, de lustrumcommissie, de nieuwsbriefcommissie, de pianocommissie, de moestuincommissie, de activiteitencommissie, de *opzoemer*commissie, de PR commissie, de externe contacten commissie, de feestcommissie, enzovoort....

De moeilijkste taak voor een commissie is geweest de **eerste toewijzing** van de woningen. De aanstaande bewoners van dit mini-dorp mochten hun wensen kenbaar maken, maar veranderden tussentijds nogal eens van wens. Het was een zware klus om mensen op een voor hun goede plek te laten starten.

Irritaties

Soms moeten er flinke conflicten worden uitgevochten, zoals in elke samenleving. En er blijven grote en kleine irritaties, zoals: auto's die parkeren in de binnen/speel straten; Hanengekraai in het kippenhok; lawaai uit de kroeg na middernacht; rommel in de tuinen, enzovoort. Hoort dat niet bij elke CW?

Een probleem erbij is: de moeilijkheden die van buitenaf komen. Door het open karakter, vlak naast een openbaar groengebied, is er overlast van dronken jongelui in de gangen, vandalen die zaken vernielen, drugsgebruik, e.d. Daarover wordt regelmatig overlegd met de politie en onderling besproken in hoeverre de openheid gehandhaafd kan blijven.

Activiteiten

Gelukkig blijven de meesten vooral enthousiast over het samenwonen en wordt er goed deelgenomen aan de activiteiten, zoals daar zijn: toneelspelen, badminton, schaken, pianoclub, clusteravonden, kroeg, bridge, literair café, eetcafé, acrobatieclub, teken- en schilderclub, zangclub, videoavonden, kunstroutes, weekeindjes weg, veilingen, wandelen, en nog veel meer. Zolang er mensen de moeite nemen om energie te steken in oude of nieuwe plannen, mensen die bij elkaar betrokken zijn in goede en slechte tijden, is het goed in Centraal Wonen.

AK

G G G

Heerhugowaard - Stad van de Zon - uniek project, kopt de Volkskrant van 3 september. De eerste aanblik bestaat uit serres, zonnecollectoren en zonnepanelen, windturbines. De Stad van de Zon draait op duurzame energie. De wijk is CO2-neutraal: er wordt net zoveel energie opgewekt als wordt verbruikt. Architect is Ashok Bhlotra. De helft is nu klaar. Stedenbouwkundigen van Japan, Korea, Nieuw Zeeland, Zuid Afrika, Denemarken en Polen zijn al komen kijken.

Woonerf- of bloemkoolwijk. Kenmerkend voor de Nederlandse architectuur in de jaren '70 zijn de schuine muren, het hellend dak, het gebruik van baksteen en de grillige plattegronden. Een fenomeen begint aan zijn opmars: het woonerf. De woonerf- alias bloemkoolwijken die tussen 1970 en 1985 worden gebouwd kenmerken zich door kronkelende paden en hofjes. Autoluw: kinderen kunnen veilig in de met bielzen en collectief groen ingerichte straat spelen; doorgaand verkeer is alleen mogelijk via de ringweg rondom de wijk. De bewoners hebben inspraak. De woonerven vormen aparte subwijkjes, die als bloemkoolroosjes op de hoofdwegen zijn 'geplant' en veelal één toegang hebben. Aldus het kader van een artikel in de VPRO-gids, dat verder

gaat over Centraal Wonen De Wandelmeent in Hilversum, het eerste CW-project, inderdaad gelegen middenin een zogenaamde bloemkoolwijk. Met een foto van toen, in 1977, en van nu.

De Leut is het projectblaadje van **CW De Banier** in Rotterdam, helaas het enige projectblad wat de redactie van Gewoon Anders de laatste tijd nog bereikt. Dus wordt het tijd dat we daar enige aandacht aan besteden. We hebben de indruk dat De Banier goed functioneert en heel actief is. Er wordt van alles georganiseerd: filmvertoningen en – besprekingen, spelletjesavonden, er is een meditatieclubje en nieuwe bewoners worden altijd geïnterviewd, met vragen als: wat doe je als je de staatsloterij wint en: waarvoor kunnen we je 's nachts wakker maken, wat zou je voor CW willen doen, wat is je favoriete film?

De **Vereniging Solidair** houdt zich al ruim 25 jaar bezig met het ontwikkelen van een samenwerkingseconomie. De leden van Solidair, dat zijn bedrijven, woonprojecten en organisaties, leggen allemaal wat van hun winst of inkomen opzij en creëren zo mogelijkheden om zaken anders aan te pakken of ideeën te verwezenlijken die anders financieel onhaalbaar zouden zijn. Solidair heeft een Live Tour georganiseerd die in november 2007 langs woon- en werkprojecten in en rond Nijmegen gaat die een solidaire economie in praktijk brengen. (ZOZ 82)

Bewoners als projectontwikkelaars – een artikel in De Volkskrant van 1 juli 2007. Starters op de woningmarkt kunnen op zijn best een confectiehuis bemachtigen,

maar met een beetje samenwerking en inspanning is iets veel leukers mogelijk. Projectontwikkelaars zijn altijd beducht voor huizen die ze niet kwijtraken. Ze bouwen daarom liever voor de gemiddelde koper, terwijl toekomstige bewoners eigenzinnige keuzes willen maken. In Rotterdam is geëxperimenteerd met nieuwbouw waarbij de bewoners opdrachtgever zijn. Dat heeft de sociale betrokkenheid versterkt. Volgens de directeur van de SEV, René Scherpenisse, is in Nederland de woningbouw volledig geïnstitutionaliseerd. 'Gemeenten doen liever zaken met woningcorporaties of ontwikkelaars. Dat is lekker makkelijk. Bewoners vinden ze maar lastig. Als dat niet verandert, blijven projecten waarbij bewoners de opdrachtgever worden een uitzondering.'

Communities Directory 2007.

Een wereldwijd veel gebruikte gids met beschrijvingen van 1250 woon-werkprojecten, communes, leefgemeenschappen, collectieven, Centraal Wonenprojecten (co-housing), ecodorpen en andere variaties van gemeenschappelijk wonen. Het is een publicatie van de Fellowship for Intentional Community (FIC), een internationaal netwerk dat zich inzet voor de promotie van collectieve woonvormen en onderlinge uitwisseling en samenwerking tussen mensen en projecten die op collectieve manieren (willen) wonen en leven. (ZOZ 82)

Samen ouder worden in een woongemeenschap. Zo heet de brochure van de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting die onder redactie van de Federatie Gemeenschappelijk

Wonen in juni 2007 is verschenen. Iets minder glossy dan de in deze GA beschreven brochure Gemeenschappelijk Wonen – Meer dan Wonen, maar minstens zo informatief. Het eerste project dat beschreven wordt is Centraal Wonen 't Vierschaar in Apeldoorn. Dit boekje kan besteld worden via de website van de SEV www.sev.nl en kost € 5.-.

Een politieke commune in Duitsland, Niederkaufungen, bestaat 20 jaar. Het is de grootste niet-religieuze en non-spirituele leefgemeenschap in Duitsland. De commune ligt in Kaufungen, bij Kassel, en is opgezet als linkspolitieke woonwerk- en productiegemeenschap met zelfbeheer en een gedeelde economie. Er leven zo'n zestig volwassenen en twintig kinderen. Belangrijke principes: consensus besluitvorming, volledige en gelijkwaardige deelname van alle leden; ontwikkelen van collectieve, coöperatieve en niet-hiërarchische structuren en het verkleinen van patriarchale en competitieve elementen daarin. Productiewerk is gelijkwaardig aan reproductief werk (zorg voor kinderen, huishoudelijk werk en koken). Grond, gebouwen en faciliteiten, gemotoriseerde voertuigen en alle productiemiddelen zijn gemeenschappelijk bezit. De commune biedt ook dagopvang en –verzorging voor ouderen. Web kommune-niederkaufungen.de. (ZOZ 82)

In de **nieuwsbrief Anders Wonen Anders Leven** van Omslag staat dat de vorige Gewoon Anders, dus het feestnummer 100, extra lezenswaardig is!

HT

RECTIFICATIE

Onderstaande bijdrage van Iteke Weeda was bedoeld voor het vorige nummer van Gewoon Anders. Het was daar ook aangekondigd... Echter, in de wat hektische voorbereidingen van dit nummer is deze bijdrage helaas uit het zicht geraakt. Onze excuses hiervoor. En alsnog de bijdrage van Iteke Weeda.

De redactie

Groepswonen heeft de toekomst!

Als gezinssocioloog ben ik 'geboren', maar alras doopte ik mijzelf om tot relatiesocioloog. Een van de redenen was dat mij duidelijk werd dat naast het gezin andere relaties en woonvormen steeds omvangrijker werden. Dat was geen modeverschijnsel van de jaren zeventig, maar een onmiskenbare maatschappelijke trend. Dan ga je je afvragen met welke leefvormen de maatschappij het meest is gediend. Je bent en blijft nu eenmaal een eenvoudig socioloog, dus het individuele welbevinden dient direct gekoppeld te zijn aan het maatschappelijke welzijn. Dan hoeft een mens niet lang na te denken om te beseffen dat het groepswonen hoog scoort. Als er in Nederland ruimtegebrek is, als het milieu een belangrijk issue is, als de eenzaamheid, met name ook onder ouderen, een probleemgebied blijft, als de zorg voor minder valide mensen nauwelijks meer op te brengen is bij het proces van vergrijzing, dan is het duidelijk: de politiek moet er alles aan doen om het groepswonen te stimuleren, aantrekkelijk te maken.

Met verbijstering heb ik vaak aanschouwd hoe regelgeving in verband met bouwen, vergunningen en uitkeringen het groepswonen juist ónaantrekkelijker maakte. Ik probeerde het wel eens van de publicitaire daken te schreeuwen, maar ja, ik ben en blijf maar een eenvoudig socioloog en geen machthebber. Daarom vind ik het nu wel heerlijk om voor dit jubileumnummer van *Gewoon Anders* weer eens op mijn stokpaardje te kunnen gaan zitten. Ik wens alle initiatieven, publicaties en landelijke verenigingen op het gebied van groepswonen alle succes van de wereld toe. Of het nu linksom of rechtsom is: groepswonen heeft de toekomst!

Iteke Weeda is sociologe, en hoogleraar emancipatie vraagstukken (RuG). Zij publiceerde op het gebied van vriendschap, intimiteit, relaties, leefvormen en echtscheiding; haar laatste publicatie is 'Liefde in vele facetten' (Servire, 2007, € 7,50).

Gemeenschappelijk Wonen - Méér dan Wonen

Zo heet de kleurrijke brochure die de Federatie Gemeenschappelijk Wonen – waarvan Centraal Wonen deel uitmaakt – heeft uitgegeven. Deze brochure beschrijft 5 projecten gemeenschappelijk wonen en staat vol foto's: CW Mozaiek te Nijmegen, multiculturele woongroep Brasa te Groningen, boerderij An der Lubosch in Limburg, een woongroep te Amsterdam en een gekraakt voormalig klooster te Arnhem.

In het voorwoord schrijft voorzitter Harry Jansen dat de samenleving verandert en dat de variatie in woon- en leefwijzen is toegenomen, zowel bij jongeren als bij volwassenen en ouderen. "In deze individualiserende ontwikkeling ontstaat ook steeds meer behoefte aan nieuwe vormen van gemeenschappelijkheid en sociale cohesie. De Nederlandse Federatie Gemeenschappelijk Wonen (.....) speelt op deze tendens in door voorlichting en informatie te geven over bestaande en nieuwe vormen van gemeenschappelijk wonen. De Federatie richt zich daarbij op alle betrokken partijen waaronder nadrukkelijk ook gemeenten en woningbouwcorporaties. Vooral mensen die in een overgangsfase in hun leven verkeren, zijn vaak bewust bezig met het afwegen van wensen en mogelijkheden om de volgende fase van hun leven in te richten. Dit geldt voor jongeren die uit huis gaan, volwassenen die een gezin gaan stichten of duurzaam met een partner gaan samenleven, mensen die zijn gescheiden, ouders wier kinderen uit huis zijn gegaan en ouderen die na hun pensionering een nieuwe woonomgeving zoeken om nog lang zelfstandig te kunnen leven."

De brochure is op grote schaal verspreid. Alle gemeenten en alle woningcorporaties hebben er een gekregen. Een goede manier om de bekendheid met gemeenschappelijk wonen te

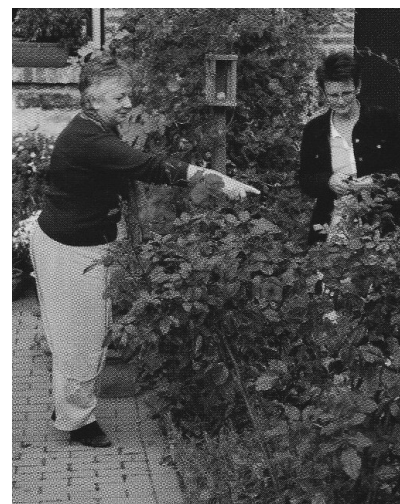
vergroten!

Achterin de brochure staat een lijst met aandachtspunten, zowel voor de gemeente als voor de corporatie. We noemen er een paar. Voor de gemeente: Neem gemeenschappelijk wonen op in uw woonvisie. Projecten gemeenschappelijk wonen hoeven geen eilandjes in de wijk te zijn, combinaties met buurtvoorzieningen zijn planologisch en architectonisch heel goed denkbaar. Zoek actief naar betaalbare locaties, waar g.w. een meerwaarde kan opleveren voor diversiteit en leefbaarheid. Ook boerderijen rond dorpen lenen zich uitstekend voor nieuwe woonfuncties. Het kan bijdragen aan vitaliseren van het platteland.

Voor woningcorporaties: In de Aedescode (Aedes is de koepel van corporaties) is opgenomen dat de huidige en toekomstige woonvoorkeuren van huurders, koopwoningzoekenden, een belangrijk uitgangspunt zijn en dat Aedesleden klanten zo veel mogelijk keuzevrijheid bieden. Gemeenschappelijk wonen is zo'n woonvoorkeur.

Bij het verschijnen van de brochure is een persbericht uitgegaan. Landelijke en streekbladen hebben er een artikel aan gewijd. Minister Vogelaar, van Wonen, Wijken en Integratie, heeft de brochure ook toegestuurd gekregen in het kader van haar 100-dagenoverleg met de samenleving. In de begeleidende brief staat o.a. dat de Federatie haar aandacht vraagt voor het project "Realiseren van projecten Gemeenschappelijk Wonen door collectief particulier opdrachtgeverschap". Eind oktober heeft de Federatie een gesprek met haar gehad.

Meer dan Wonen is te bestellen door overmaking van € 7.50 op bankrekening 102050864 van de Federatie Gemeenschappelijk Wonen, onder vermelding van Meer dan Wonen en van je adres. Een aanrader!

Woongroep zoekt.....DE ideale nieuwe bewoner

Naar aanleiding van de ledenvergadering van 23 juni 2007 in Alkmaar, wil ook ik het hebben over het zoeken en vinden van een nieuwe bewoner. Een, helaas, regelmatig terugkerend fenomeen in ons kleine centraal wonen project. Denken wij iedere keer nu echt een blijver te hebben gevonden die helemaal voor ons en ons huis gaat, blijkt dit na 2 jaar, soms zelfs 3 maanden (!) tot nu toe nog niet het geval te zijn geweest.

Allereerst de eeuwige discussie in onze groep van 9 vaste bewoners, waar moet de nieuwe bewoner aan voldoen? Wat voor iemand zoeken we? De ruimte die vrij komt is op zich ook geschikt voor een stel, of gezin met 1 kind. Maar de woongroep bestaat al uit 3 stellen en 2 alleengaanden (alleenstaanden schijnt niet meer te mogen omdat dit te zelig klinkt (!) en singles is weer te populair aangezien hier ook een 93 jarige mee bedoeld wordt).

De stellen voelen wel wat voor een stel, 2 personen om de "lasten" mee te helpen dragen, 2 personen die meehelpen bij het onderhoud van het pand en de grond eromheen en 2 personen erbij op de kooklijst. De alleengaanden hebben de voorkeur voor 1 persoon, het is al vrij druk aan tafel, iemand waar je even met je verhaal bij terecht kan zonder dat er een partner meeluistert, iemand om mee op stap te gaan. Oeps, daar ontstaat de eerste heftige discussie.... Manifesteren de stellen zich dan alleen als stel? Geven

de stellen te weinig aandacht aan de alleengaanden? De gemoederen lopen hoog op.

Dan de leeftijd. Ook in ons minimaatschappijtje neemt de dubbele vergrijzing toe en we hebben wel een mooi, maar groot en oud pand te onderhouden en er moet gekookt worden aangezien wij graag gezamenlijk eten. Wat verjonging is dus welkom. Maar ja op de advertentie reageren vooral veel 50 plussers. Leuke brieven en mailtjes sturen ze. Toch maar uitnodigen dan? Is duurzaam aardig of leuk zijn dan een belangrijker criterium? Opnieuw discussie.

Liefst niet zweverig voegt 1 van de bewoners aan het lijstje met wensen toe. Wat bedoelt hij daarmee? Mag er niet gepraat worden over levensbeschouwelijke zaken? Mogen alleen "down to earth"zaken besproken worden aan de dis en na afloop van de maandelijkse vergaderingen bij de borrel? Dus als iemand op de werkdag begint over haar cursus Mandala tekenen of het ontdekken van zichzelf middels enneagrammen wordt zij dan met zachte hand van het te restaureren dak afgewerkt?

Naar aanleiding van dit punt vraagt een potentiële nieuwe bewoner na een 2^e gesprek wat wij onder zweverig verstaan. Nu uhm gewoon, niet kletsen maar doen, is een van de antwoorden. En vooral niet aan de groep willen groeien of iets dergelijks daar zitten we niet op te wachten. Mooie aanleiding voor een

discussie die ons tot de conclusie brengt dat we eigenlijk weinig van elkaar weten ook al zitten we lieflijk best dicht op elkaars lip. Is dit een bewust gekozen manier van omgaan met elkaar of is dat er langzaam ingeslopen?

Het moet klikken. Ook zo'n fijn, goed meetbaar, criterium. De huidige woongroep bestaat uit heel verschillende mensen met verschillende achtergronden en verschillende interesses. Natuurlijk zijn er ook een flink aantal overeenkomsten. Maar is het niet juist interessant iemand binnen te halen die weer anders in het leven staat? Ook hier voeren we weer een levendige discussie over waarin allerlei oud-bewoners, en potentiële kandidaten de revue passeren. Waarom pasten zijn nou toch niet bij ons???

Al met al mag het duidelijk zijn dat dit gezocht de bestaande woongroep wel goed doet. We spreken weer eens dingen uit naar elkaar en nemen onszelf onder de loep. Al met al brengt het ons dichter bij elkaar. Arme nieuwe bewoner..... Kom daar maar eens tussen.....

Ik vrees dat dit vervolgd gaat worden. Ik houd u op de hoogte en mocht u nog tips hebben voor het vinden van DE nieuwe bewoner... schroom niet ze aan de redactie van Gewoon Anders te sturen, dan komen ze vanzelf bij mij terecht.

Hartelijke groet van
Esther

Een nieuwe maatschappelijke context vraagt om een nieuwe benadering van collectieve woonvormen

Collectieve woonvormen in een veranderde maatschappelijke context

Collectieve woonvormen zijn ontstaan in een maatschappelijke context die veel verschilt van de huidige maatschappelijke context. We kunnen ons afvragen wat de doestellingen van toen in deze tijd betekenen. Daarbij kunnen we ons ook afvragen wat de gebouwde vormen die bedacht waren om de toenmalige doelstellingen te verwezenlijken in deze tijd voor betekenis hebben...

De context in de zestiger jaren

-Zoals we er met een kritische blik tegenaan keken, leefden we in een wereld die nodig bevrijd moest worden van haar kapitalistische juk. Waar iedereen moest werken aan dingen waar hij of zij niet voor gekozen had, onder dwang en in het belang van de bezittende klasse. In een project met collectieve voorzieningen had je een stukje van de buitenwereld 'terugveroverd', en daar had je de kans met anderen te overleggen en te kiezen wat je belangrijk vond en om daar samen, zonder dwang van bovenaf, aan te werken. En om daar heerlijk over te theoretiseren. Communisme of anarchisme? Of existentialisme? Of toch maar gewoon socialisme?

-In die tijd was ook het kerngezin de heersende samenlevingsvorm. Onder een kritische blik kon je hier gemakkelijk een gevangenis in herkennen die zowel kinderen als volwassenen beperkte in hun ontplooiing. In een collectieve woonvorm zou het isolement kunnen worden opgeheven omdat elk huishouden daar was opgenomen in het grotere sociale verband van het project.

-Wat onder een kritische blik ook geen stand hield was de wat bange manier waarop een meerderheid van mensen in het leven stond. De burgerlijke braafheid en benauwdheid waarin je nauwelijks kon ademen. In een collectieve woonvorm zouden we ons niet inhouden of schamen voor de burens, door

durf en een wederzijdse interesse zou ieder vrij kunnen ademen en zich vrij kunnen ontwikkelen.

De nieuwe context

-Over een kapitalistisch juk hoor je niemand meer klagen. Het is beslist 'uit' om onze arbeidsomstandigheden kritisch te evalueren. Uitbuiting? Niet zeuren, hard werken, als je echt wil kun je er altijd komen. We kijken nu eerder naar de output van de kapitalistische productiewijze, en we hebben het over de vrije markteconomie.

Op die vrije markt wordt zoveel aangeboden, mensen kunnen er geen genoeg van krijgen. En zo zijn we terecht gekomen in een wereld van onvoldane dikke-ikken.

-Het kerngezin heeft ook een grote verandering ondergaan. Van een gevangenis is geen sprake meer, het lijkt meer op een duiventil waar de gezinsleden uitvliegen. Naar gitaarles, yoga, de disco, wadlopen, paardrijden, powertraining, overlevingstocht, mountainbiken, op safari, theatersport, klimmen, wagenmennen, oerdansen of pottenbakken. En als ze thuis zijn, dan zijn ze niet vanachter hun spelcomputer weg te slepen. Wie een keer 'met het gezin' iets wil doen zal over veel logistieke vaardigheden en overtuigingskracht moeten beschikken.

Eerst naar muziekles en yoga en de disco en wadlopen en paardrijden en powertraining en op overlevingstocht en mountainbiken en op safari en theatersport en klimmen en wagenmennen en oerdansen en pottenbakken. En dan naar huis, naar de spelcomputer.

happelijke context om een collectieve woonvormen

-Burgerlijke benauwdheid, daar is geen sprake meer van. Mensen zijn juist gretig geworden naar nieuwe ervaringen. En die worden dan ook aangeboden op de vrije markt. Er is een hele zogenaamde beleviseconomie ontstaan. Via internet kun je interessante spelwerelden betreden en ook in de echte wereld heeft het spel z'n intrede gedaan.

Thema's zijn ontsnapt uit het themapark, ook winkels en restaurants zijn nu op thema's gebaseerd en zelfs nieuwbouwwijken worden geschikt gemaakt voor het spel.

Er wordt dan ook gesproken van de 'Disneyficatie' van de gebouwde omgeving. Wijken worden zo opgezet dat we kunnen spelen dat we in een cowboydorp wonen of op een kasteel of in een dertigerjarenwijk.

Dapper mee gaan met de tijd?

In de afgelopen jaren is de kritische blik waar collectieve woonvormen oorspronkelijk op gebaseerd waren langzaam verdwenen. Collectieve woonvormen zijn geëvolueerd tot 'ook een manier van wonen', en zij ontlene hun bestaansrecht aan het feit dat iedereen op de vrije markt het zijne of het hare moet kunnen krijgen. Wie in een groep wil wonen moet dat kunnen doen. Als we mee gaan met onze tijd, wat zou dat dan kunnen betekenen voor het wonen in een collectieve woonvorm?

-Zitten dikke-ikken te wachten op gemeenschappelijke ruimten waarover zij zelf kunnen beslissen en waar zij, na onderling overleg, samen aan de slag kunnen gaan? Dikke-ikken gaan voor het persoonlijke voordeel en het is denkbaar dat zij dat in collectieve woonvorm menen te kunnen vinden. Als ik kook dan haal jij de kinderen uit school, als ik jouw camper mag lenen, dan kan jij in mijn vakantiehuisje. Nu is het idee

van wederzijdse dienstverlening, van ruil, altijd wel een deel van het collectieve wonen geweest, maar wat als de nadruk daarop komt te liggen? Maar wordt het sociale leven zo dan niet erg uitgekleeft?

-Dan de 'duiventilmen': wat blijft er over van het sociale leven in een project als de bewoners voortdurend ergens anders zijn voor een cursus of een hobby, terwijl zij, als ze dan al thuis zijn, aan hun computer gekluisterd blijven.

Bewoners zijn naar clubs, of zitten achter de computer.

-De belevingseconomie, is dat dan misschien een lichtpuntje? Kenmerk van de belevingseconomie is dat belevingen worden aangeboden op de markt, als kant en klaar pakket. In een collectieve woonvorm is er dus niks te beleven in de zin van de beleviseconomie. Maar je kunt belevingen natuurlijk aanbieden.

Projecten kunnen gebouwd of gerestyled worden als het kasteel van doornroosje, als een middeleeuwse burcht of als een ruimtebasis op de maan. Waarna de beleving kan worden aangeboden en geregisseerd.

Want een thema is niet genoeg, er moet een prins komen, of een jaarmarkt met heksen en potsenmakers, of ruimtewezens die de basis bedreigen... Misschien zou dit het sociale leven nu eens kunnen bevorderen, maar wat zal het waard zijn als het spelen van een spel de nieuwe werkelijkheid is geworden...

En dit zijn wij, voor ons nieuwe project, dat gebouwd is volgens de nieuwste ideeën van de beleveniseconomie.

De tijden zijn veranderd, misschien moeten we concluderen dat er geen behoefte meer is aan aan collectieve woonvormen... Projecten waar men zich zo opstelt, gaan wel erg dapper met hun tijd mee, en zij werken waarschijnlijk aan hun eigen verwatering en teloorgang.

Kritisch mee gaan met de tijd?

Kunnen we niet beter zorgen dat onze kritische blik met z'n tijd mee gaat! Als we deze nu eens zouden richten op de huidige maatschappelijke context.

-De maatschappij van dikke-ikken. Heeft deze nog iets met persoonlijke ontplooiing te maken of is dat een door de vrije markt geregisseerde ontevredenheid om de economie draaiende te houden?

Een collectieve woonvorm kan zich hier profileren als een woonvorm voor mensen die het onverzadigbare dikke-ikkendom kritisch bekijken. Voor mensen die zich niet willen laten beïnvloeden door het dagelijkse reclamebombardement. Voor degenen die meer hun eigen weg willen gaan en daarbij geïnteresseerd zijn in wat er in anderen omgaat die hetzelfde doen.

Wat zoeken dikke-ikken in een project met collectieve voorzieningen?

-De 'duiventilmens'.

Ook hier kunnen we eens kritisch naar kijken. In eerste instantie kun je het toejuichen dat het individu zoveel mogelijkheden heeft om zich te ontwikkelen. Wat is er dan in te brengen tegen de duiventilmens? Niemand is toch in de wieg gelegd om het sociale leven in een collectieve woonvorm op gang te houden! Maar, kunnen collectieve voorzieningen hier niet toch een rol spelen. Want de ontwikkeling van de duiventilmens ziet er wel wat gefragmenteerd uit. Bij elke hobby of cursus is er weer sprake van een ander, vaak tijdelijk, sociaal verband, en uiteindelijk is de duiventilmens nergens thuis.

Een project met collectieve voorzieningen biedt mogelijkheden om de interessante avonturen in de buitenwereld te delen met een groep bij wie je thuis hoort.

Want cursussen en hobbies kunnen ook in, of vanuit het project beoefend worden.

-De beleveniseconomie.

Hier is kennelijk behoefte aan, gezien de interesse in themawinkels, themarestaurants en themawijken. Maar om nu maar meteen een project op te zetten als een themapark... Als we kritisch naar de beleveniseconomie kijken, dan kunnen we zien dat het om een totalitaire vorm van spelen gaat, om een spel dat 'overall' is, in de hele winkel, in het hele restaurant of in de hele woonwijk, en mogelijk dus ook in het hele woonproject, waar de omgeving geheel uit coulissen bestaat die het thema moeten ondersteunen. En bij winkels en restaurants worden we dan ook nog eens gesouffleerd door Walt Disney consorten. Een dergelijke totalitaire aanpak kan nooit in het belang zijn van degenen om wie het gaat. Maar dat wil niet zeggen dat we dit aspect van de huidige maatschappelijke context moeten negeren. We kunnen het misschien een plaats geven in collectieve woonvormen, als we het vertalen. Als we bij het experimenteren met ervaringen of belevenissen niet 'alles' in een spel veranderen en als we daarbij uitgaan van de eigen ervaring en creativiteit van de bewoners.

Het zal de oplettende lezer niet zijn ontgaan dat het streven naar een authentieke levenshouding en het streven naar een evenwicht tussen privacy en gemeenschappelijkheid, hiermee overeen zijn gebleven, maar dan geprofileerd of hergeformuleerd tegen de achtergrond van een nieuwe maatschappelijke context.

Nieuwe ruimtelijke eisen?

Als we naar de opnieuw geformuleerde doelstellingen kijken, dan hoeft er aan de ruimtelijke opzet van woonprojecten met collectieve voorzieningen niet eens zoveel veranderd te worden. Oude projecten kunnen nog wel een tijdje mee. Maar voor nieuwe projecten kun je de ruimtelijke eisen natuurlijk wel ter discussie stellen.

Bij collectieve ruimten op de lagere schaalniveaus gaat het meestal om een woonkeuken. Maar koken kost tijd, en mensen hebben hun eigen levensritme, denk aan de duiventilmen, en dus kan ook gedacht worden aan andersoortige ruimten: bijvoorbeeld een woonkamer voor laat op de avond, om de avondbelevissen met medebewoners door te nemen. Of om samen een favoriete tv serie te bekijken. Een ruimte die is voorzien van een koelkast voor drankjes en hapjes.

En wat te denken van een collectieve computerruimte waar je samen met anderen spelletjes kunt doen, waar computers ook kunnen worden gekoppeld, waar je bij elkaar kunt meekijken, en waar je voor jezelf kunt werken, terwijl je af en toe toch een paar woorden met medebewoners kunt wisselen. Een collectieve computerruimte, eventueel voorzien van koffiehoeke met vrieskist en magnetron.

Op de hogere niveaus is er meestal een bar, gecombineerd met een vergaderruimte, en een of twee hobbyruimten. Het idee van de hobbyruimten zou kunnen worden uitgewerkt. Is daar plaats voor een keramiekoven, een klimwand, een draaischijf voor pottenbakken, yogamatjes, een dansspiegel, een geluidsinstallatie voor salsa of tangodansen etc etc. Hieraan zou een ontspanningsruimte kunnen worden gekoppeld die niet automatisch een bar hoeft te zijn. Als je maar je ervaringen kunt delen. Iets dat ondersteund kan worden door een voorziening waar

zelfgemaakte objecten of filmpjes kunnen worden getoond.

Misschien is er behoefte aan een van de dagelijkse realiteit afgescheiden 'fantasiezône'...

En als we denken aan het experimenteren met ervaringen, dan kunnen we ons afvragen hoe de fantasie en het spel door middel van een collectieve voorziening kan worden bevorderd. Voor volwassenen en voor kinderen. Misschien is er behoefte aan een van de dagelijkse realiteit afgescheiden 'fantasiezône'... Wat zou je daar niet allemaal kunnen beleven? Om niet te vervallen in dezelfde fout als de beleviseconomie, wil ik dit aan de fantasie van de lezer overlaten. In de bovenstaande bijdrage ben ik verre van volledig geweest. Maar hopelijk heb ik toch kunnen illustreren hoe belangrijk het is om het concept van het collectieve wonen, dat stamt uit de zestiger en zeventiger jaren, opnieuw te bekijken in het licht van de huidige maatschappelijke context.

F K

Hoe kies je betrokken nie

Het thema van de ledenvergadering van 23 juni 2007 bij CW De Regenboog in Alkmaar was het aanname beleid. Hoe selecteer je nieuwe bewoners die betrokken zijn bij het wel en wee van de woonvereniging? CW De Regenboog constateerde dat de betrokkenheid van de bewoners in de loop der jaren steeds meer afneemt. Dat zou kunnen liggen aan de selectie, aan het aannamebeleid. Men lijkt eerder te kiezen voor een 'gezellige' buur dan voor een nieuw enthousiast lid van de vereniging. Hoe doorbreekt je deze 'negatieve' spiraal en kom je tot meer eenheid en gemeenschappelijkheid?

Op de uitnodiging voor die ALV stonden een aantal ideeën vermeld, die we in kleine groepjes besproken hebben. Ook aan de hand van enige stellingen.

Je kunt nieuwe bewoners een **intentieverklaring** laten tekenen, waarin men verklaart zich in te spannen voor / bij te dragen aan de vereniging. Tegelijk ondertekent men dat bij onvoldoende bijdrage men bereid is een andere woning te zoeken buiten het project.

- Voordeel van een intentieverklaring is wel dat je de mensen erop kunt aanspreken. Dat moet je wel durven, niet te 'soft' voor elkaar zijn.
- Zo'n verklaring garandeert natuurlijk niet de betrokkenheid van de nieuweling. Bovendien voelden de aanwezigen niets voor sancties als men zich er niet aan hield.

Andere ideeën:

- Vragen wat de aspirant-bewoner wenst/verwacht en wat zij/hij kan bijdragen.
- Aangeven wat de groep / het project kan bijdragen, zoals bij voorbeeld het organiseren van een kennismakingsfeestje, waarbij gezegd wordt waarom voor die persoon

is gekozen.

- Het is belangrijk hoe de groep zich presenteert en omgaat met de nieuwe bewoner. Aanbevolen wordt een introductie of begeleiding gedurende drie maanden en dan een wederzijdse evaluatie.

Is een **gezellige** buur belangrijker dan een **enthousiast** lid van de vereniging?

- Het gemeenschappelijk belang weegt het zwaarst.
- Een (te?) enthousiast lid kan ook benauwend zijn.
- Wat heeft de groep / het project nodig en wat zijn de kwaliteiten van de aspirant-bewoner?

Hoe creëer je een goede **selectieprocedure**. Wat zijn de **criteria** bij het kiezen.? Hoe hard zijn deze en hoe worden ze bepaald en gehanteerd?

- Heel concreet maken wat je verwacht van de nieuwe bewoner, ook op het gebied van betrokkenheid en verantwoordelijkheidsge

voel.

- Ervaring met wonen in een groep kan een aanbeveling zijn.
- Een passend iemand zoeken in plaats van de volgende op de wachtlijst.
- Meer naar geschiktheid dan naar ongeschiktheid kijken.
- De persoon thuis bezoeken.
- De wachttijd geldt niet als criterium.

Hoe kun je de **wachtlijst** zo nuttig mogelijk maken?

- Een jaarlijkse contributie vragen om op de wachtlijst te (blijven) staan.
- Werkdagen organiseren voor aspirant-leden. Dan kan betrokkenheid en binding ontstaan.
- Een persoon van het project / de groep onderhoudt het contact met de aspirant-leden en houdt de wachtlijst up-to-date.

Wie kiest? Hebben sommigen meer stem dan anderen?

- Iedere bewoner van

ieuwe bewoners?

de cluster heeft gelijk stemrecht.

- De directe buur van de vrijgekomen woning heeft niet meer recht bij de keuze.

Is er verschil in de selectieprocedure tussen projecten **met en zonder clusters?**

- Ja een groot verschil. Als (groot) project moet je meer activiteiten aanbieden om de nieuwe bewoner te leren kennen.

Is een **tijdelijk huurcontract** een idee, zodat men bij voorbeeld een half jaar op proef kan komen?

- Dat is niet zo simpel. Er bestaat huurbescherming.
- Ook voorwaarden en regels van het wonen opnemen in het huurcontract is moeilijk uitvoerbaar.

Het is heel belangrijk hoe je je als groep profileert. Stel je je vaag op, krijg je ook een 'vage bewoner'. Vertel wat het betekent om in een gemeenschappelijk wonen project te wonen, er is een bestuur, er zijn werkgroepen, we hebben ook mensen nodig die duidelijk en zakelijk functioneren.

Tot slot legt dagvoorzitter Willem Louissen van De Regenboog ons een praktijkvoorbeeld voor. De Regenboog is bezig met het groener maken van

de omgeving (pleintje en gedeelte van de straat bij Centraal Wonen voegen). Er lopen gesprekken met de gemeente en met de woningbouwvereniging. Wat zou een goede manier zijn om te zorgen **dat dit plan breed gedragen wordt?**

- Werkgroepje tuin oprichten, die mensen ook persoonlijk benadert.
- Wat vinden de medebewoners echt leuk, hoe voelen ze zich medeverantwoordelijk?
- Gemeente uitnodigen. Voorlichting geven en met elkaar plannen maken: maquette, tekeningen.
- Workshops organiseren.
- De kinderen erbij betrekken en laten meedenken.
- Niet einde;loos vergaderen, maar aan de gang, in praktijk brengen.
- Na het werk borrelen en samen eten.

Met dank aan Saskia Bleyerveld voor het verslag.
Bewerking HT

VERENIGINGSBURO LVCW

Postbus 19163, 3501 DD Utrecht

Tel. 06 130 15 869
Postgiro 2015796
internet: www.lvcw.nl
email: info@lvcw.nl
Discussie- of mailinglijst@lvcw.nl

LIDMAATSCHAP

Projecten kunnen collectief lid worden van de LVCW voor € 5,- per huishouden per jaar. Iedere groepsdeelnemer heeft dezelfde rechten als een individueel LVCW-lid.

Het individuele lidmaatschap (incl. abonnement op "Gewoon Anders") kost €13,- per jaar. Het lidmaatschap voor initiatiefgroepen kost € 2,50 per huishouden. Startende groepen kunnen, voordat ze lid worden, in informatiepakket aanvragen.

PRIKBORD

Voor woningzoekenden die een project zoeken en projecten die nieuwe bewoners zoeken:
www.woongroep.net

BESTUUR

Voorzitter
Rosa Verhoeff, Delft

Penningmeester
Gerard Koning, Groningen

Secretaris
Hanneke Verdonk, Purmerend

Lid
Peter Bakker, Eindhoven. (tevens webmaster en bestuurslid Federatie Gemeenschappelijk Wonen)

Lid
Anna Dijkhuis, Rotterdam. (tevens bestuurslid Federatie Gemeenschappelijk Wonen)

Kijk voor meer informatie en adressen op:
www.lvcw.nl

Landelijke Vereniging Centraal Wonen

Postbus 19163

3501 DD Utrecht

Tel. 06 130 15 869